

Hvidovre Lokalhistorie

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab & Historiens Hus Hvidovre

25. årgang — Nr. 4 — november 2007

Indhold

Hvidovres første kvindelige borgmester af H. C. Thomsen	s. 3
Duelund—en myte fra mellemkrigstiden af H.C. Thomsen	s. 14
Avedøre Holme af Poul Sverrild	s.23
Julemarked & nyt fra formanden	s.24
Birte Gerdes træder tilbage af Poul Sverrild	s.25
Arrangementer	s.26
Bestyrelse	s.27

Udgiver:

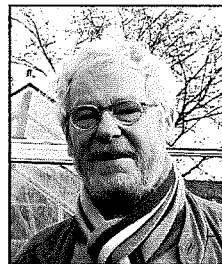
Hvidovre Lokalhistoriske Selskab
Rytterskolen, Hvidovre Kirkeplads 1
2650 Hvidovre
Tlf. 36 47 34 44
e-mail: hvidovrerytterskole@mail.tele.dk
www.sitecenter.dk/rytterskolen

Og

Historiens hus.
Alarmpladsen 3, Avedørelejren
2650 Hvidovre
Tlf. 36 49 00 30
E-mail: lokalarkiv@hvidovre.dk
www.historiens.hus.Hvidovre.dk
Redaktion: Hans Chr. Thomsen ansv., Poul Sverrild, Per E. Hansen
Layout Hans Chr. Thomsen
For- og bagsidefoto: Borgmesterportræt på Rådhuset og Birte Gerdes, Historiens Hus
Trykt i 450 eksemplarer

Hvidovres første kvindelige borgmester

Hans Chr. Thomsen

Hvor kvinder er, der er magten ikke, sagde en teori fra 1976 om kvinders stigende indflydelse i politik. Meningen var, at når kvinder

endelig begyndte at få indflydelse i politik, hang det sammen med, at de indflydelsesrige mænd var på vej et sted hen, hvor magten var mere interessant. Sådan hang tingene definitivt ikke sammen i Hvidovre. Her gik de centrale mænd efter magten og nogle i en grad, som gjaldt det livet – var livet selv så at sige.

Tre er to for mange

I 1978 var den siddende socialdemokratiske borgmester Svend Aagesen ved at være gammel. 67 år var han. Han havde været borgmester i nu 12 år, og der var folk, der syntes han var blevet for gammel til den post. Partikammeraten Erik Davidsen havde sagt det lige

ud. Han var selv kun 49 år og populær i både partiet og i kommunen - en stor, jovial, grovsmed med hang til opvæden og kendt bl.a. for sin deltagelse i et TV-spil. Ved partiets opstillingsmøde i januar 1978 havde han slået borgmesteren med 2 stemmer og var dermed partiets stemmemæssige førstemand.

Svend Aagesen, socialdemokratisk borgmester fra 1966-1979

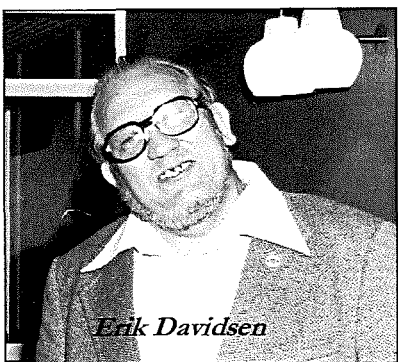

Borgmesteren selv følte også alderen ■ykke, men ville gerne vente lidt endnu med at gå af. Forud for valget offentliggjorde han, at han ville tage to år mere og dermed først afgive posten midt i den kommende valgperiode.

Borgmester Svend Aagesens naturlige efterfølger var ellers viceborgmester Svend Christensen. Han havde været medlem af kommunalbestyrelsen tilbage fra 1958 og havde haft viceborgmesterposten siden 1966. I 12 år havde han været så tæt på borgmesterpositionen, som man formelt kan komme i kommunalpolitik. Han var 51 år, skolelæreruddannet og amtskonsulent, og en klar kontrastfigur til

Svend Christensen

Erik Davidsen

Inge Larsen

Erik Davidsen – en lille spinkel mand med lyst hår og et lidt forfint ansigtsudtryk. Til fælles med smeden havde han dog en glasklar, patriarkalsk vilje til magt. Ved partiets opstillingsmøde var han 14 stemmer efter Davidsen, hvilket rakte til en samlet fjerdeplads.

Mellem disse to frontfigurer kom nu en kvindelig kandidat til syne. Det var første gang i Hvidovres historie, at en sådan gestalt stillede op til borgmesterposten. Op gennem århundredet havde der i Danmark kun været få kvinder i sogneråd og kommunalbestyrelser, og nu landene denne UFO midt i magtens centrum og lagde billet ind på selve borgmesterposten. Navnet var Inge Lar-

sen, og alderen var 46. Hun var således den yngste af kandidaterne og med sit valg til kommunalbestyrelsen i 1970 også den yngste i politik. Alle 3 var tilflyttere – naturligvis får man lyst til at sige. De havde alle ■ådt deres barnesko i mellemkrigstidens knaphedssamfund, havde været unge under krigen og havde fået deres voksenalvns første politiske gennemslagskraft i efterkrigstidens højkonjunktur og velfærdssamfund. De var partikammerater og kolleger i et parti, der havde solidaritet på dagsordenen, men tre var to for mange, og kommunalvalget ville give det første fingerpeg om hvem, der havde bragt sig bedst i position til borgmesterkæden.

Tiden

1970erne var et årti, der vendte op og ned på mange tilvante ting. Inde i byrådssalen betød det en anderledes udfordring for det klassiske kommunalpolitiske system. Det kom i klemme mellem en ny generation af vens■reorienterede rødtunger, der talte med Marx i munden og fik svar på tiltale fra et aggressivt borgerskab, der havde liberaliseringen og Adam Smith i ryggen. Hertil

kom borgerlister, som råbte op om kommunalpolitisk fråds eller bekæmpede ungdomsoprøret, der til gengæld kunne smide løbesedler i hovedet på de valgte oppe fra tilhørerpladserne i byrådssalen.

Uden for salen fik borgerne et nyt Hovedbibliotek i 1972 og et stor flot Medborgerhus i 1973, ungdomsoprøret fik tag over hovedet på Risbjerggård i 1974. Og så voksede indbyggerantallet fra ca. 45.000 til lidt over 50.000, da Avedøre i april 1974 blev sammenlagt med Hvidovre. I 1974 blev Lokalhistorisk Selskab oprettet, HIF blev Danmarksme■re i fodbold, og et godstog kørte af sporet og endte på Hvidovrevej – uden at sidstnævnte har meget med det øvrige at gøre. Al den sociale aktivitet gav Hvidovre Avis svulmesyge, så der efterhånden måtte 3 fyldige sektioner til før kommunen var tilstrækkelig godt fortalt. I det private erhvervsliv, offentlige institutioner og i familier blev der vendt op og ned på forholdet til autoriteter, kønsroller og familiemøns■re. Der var gang i hvad som helst og måske mest varigt i kønsrollerne. De blev debatteret, ændret og ■rak spor af skilsmisser efter sig med delebørn og papforældre til følge, efter

Partikamerater, familie og venner fejrer borgmester Toft Sørensens 70års fødselsdag i 1957 på Kløvborgvej 4.

I hans borgmesterperiode var kvinder i kommunalpolitik usædvanlig. Undtagelsen var bl.a. Karen Bendtsen, der ses som nr. 2 til venstre for den knælende mand i midten af billedet. Karen Bendtsen kom sammen med en radikal politiker i sognerådet i 1943 som de to første kvindelige politikere i Hvidovre.

Toft Sørensen står i midten af billedet umiddelbart til venstre for den knælende mand. Han var sognerådsformand fra 1943-52 og borgmester fra 1952-58. Han var en gemytlig og stabil politiker, der blandt andet hjalp folk under krigen, der var gået under jorden.

I bagerste række ses som nr. 2,3 og 4 fra venstre Erik Davidsen, Svend Christensen og Svend Aagesen.

Til højre for Toft Sørensen i bagerste række står Erhard Jacob, der i en årække var Hvidovres kandidat til folketinget.

fulgt af eventuelle nye giftermål med børn på gule plader, som man siger. 21% af de indgåede ægteskaber i 1950 blev senere opløst—i 1980 var tallet vokset til 38%.

Men vigtigst for vores problemstilling var 1970'erne også kvindernes årti.

Kampen om viceborgmesterposten

Kvindernes stigende indflydelse viste sig bl.a. ved kommunevalgene. I 1962 indvalgte 3 kvinder i Hvidovre – i 1974 var tallet steget til 6. Tendensen kulminerede ved kanonvalget i 1978, som var det bedste kvindevalg indtil da i kommunens historie. 8 ud af 21 pladser blev besat af kvinderne – svarende til ca. 38 %. Socialdemokraterne løb med 4 af pladserne. Bedste valg fik borgmester Aagesen. Blandt konkurrenterne om at blive hans efterfølger stod Davidsen stemmemæssigt bedst. Han kom ind på andenpladsen med 2088 stemmer efterfulgt af Inge Larsen med 1032 og Svend Christensen med kun 767. Resultatet sendte Hvidovre Avis i tænkeboks for at finde frem til et bud på den siddende borgmesters afløser. Uden megen begrundelse dømtes Davidsen ude. Inge Larsen havde chan-

cer, men avisen mente, at den sandsynlige nr. 1 ville blive viceborgmester Svend Christensen. Det var ikke en speciel indsigtfuld analyse.

Konstitueringen umiddelbart efter valget ville givet et fingerpeg om, hvilken af kandidaterne den socialdemokratiske byrådsgruppe på 10 medlemmer ville foretrække som viceborgmester og dermed – måske – kommende borgmester. Det valg gik der kuk i. Kvinderne stemte på Inge Larsen – mændene på Svend Christensen. Det var 4 mod 4, og det var jo en slags ligestilling mellem kønnene. Davidsen måtte nøjes med sin egen stemme plus en stemme fra Avedøre-kandidaten, Gunnar Gärtner. En ny runde hævdede blot ligestillingen til 5 mod 5. Erik Davidsen støttede nu Inge Larsen - Gärtner støttede Svend Christensen. Det resultat besluttede man sig til at sove på.

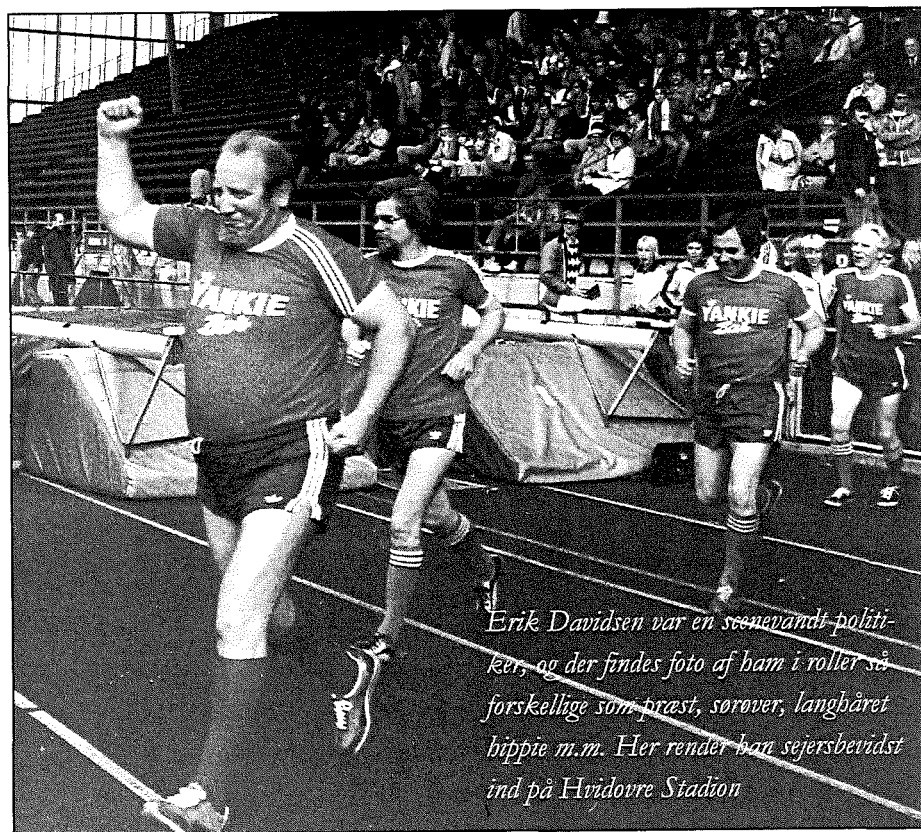
Dagene efter var alle ledige kroge på rådhuset optaget i forsøgene på at finde en løsning. Det førte heller ikke nogen vegne.

Så blev det foreslået, at man kunne trække lod om posten. Det ville Avedøre-medlemmet, Gärtner, ikke være med til, og han afholdt sig fra at stemme. Det afgjorde sagen. En glad Inge Lar-

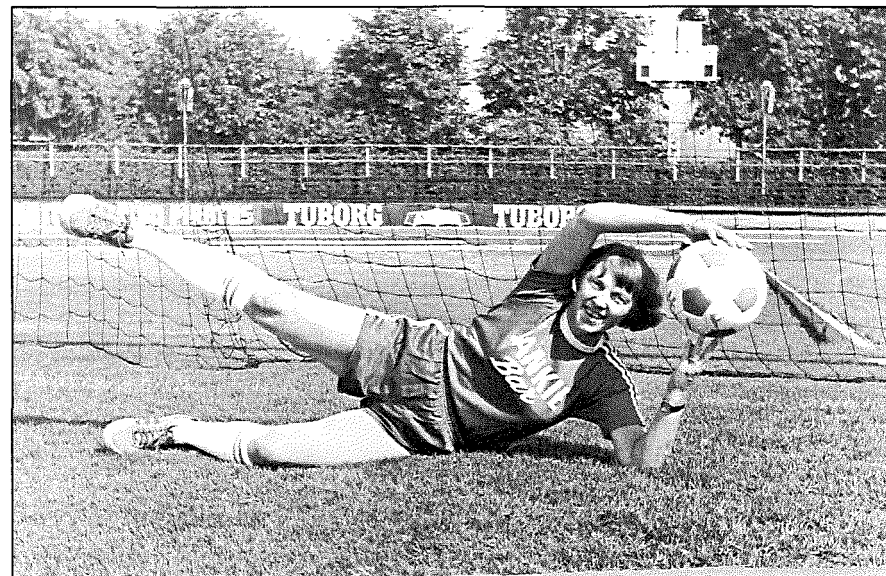
sen blev viceborgmester med 6 stemmer mod 4, og Hvidovre Avis tippede hende nu som Aagesens sandsynlige efterfølger på borgmesterposten. Men endnu var intet sikkert. Gunnar Gärtner undlod formodentlig ikke at stemme næste gang, og det kunne sætte Inge Larsens føring overstyr.

Hjertestop

Fire måneder herefter skete der en ulykke. Borgmester Aagesen fik hjertestop, medens han var ude at køre bil, og drøede direkte ind i en mur. Heldigvis var farten ikke særlig høj, og heldigvis kom der en Falckmand forbi i

Erik Davidsen var en scenevandt politiker, og der findes foto af ham i roller så forskellige som præst, sorøver, langhåret hippie m.m. Her render han sejrbevidst ind på Hvidovre Stadion

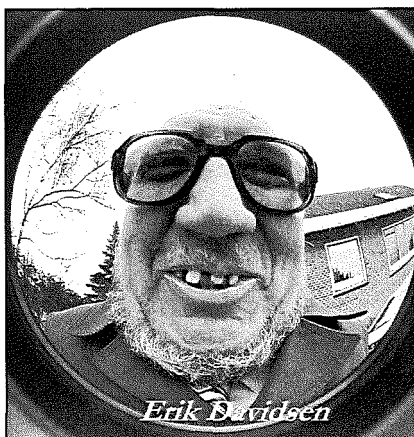
Inge Larsen på mål. Vestegnen var til idræt og sport og tiden til det ubøjdelige.

samme øjeblik og gav ham hjertemassage og fik ham sendt på Bispebjerg hospital. Efter et par dage var han kommet sig, men ikke nok til at genoptage arbejdet. Han måtte tage orlov, og Inge Larsen tiltrådte som midlertidig borgmester.

Den 1. november var Aagesen tilbage på sin post og oplyste, at han trak sig tidligere end før annonceret - uden dog at sætte en bestemt dato på. Det udløste ny aktivitet i partiet.

Partiafdelingen i Nord - der støttede Davidsens kandidatur - foreslog nu en urafstemning for at få en efterfølger valgt. Det var et godt demokratisk forslag, og det ville med stor sandsynlighed give Erik Davidsen selv posten jvf. hans stemmer ved partiopstillingen. Forslaget fik ingen gang på jorden. I april 1979 oplyste borgmesteren, at han ville trække sig fra posten d. 1. juni. Tiden var inde til den endelige "mandejvning".

Omkring d. 21. maj mødtes de socialdemokratiske medlemmer af Hvidovre byråd så for at afgøre, hvilken kandidat de ville have. Afstemningen var hemmelig, og de 10 deltageres motiver ikke altid lige gennemskuelige. Den kommende vinder skulle have 6 stemmer ud af de 10 for at blive valgt.

Kampvalg

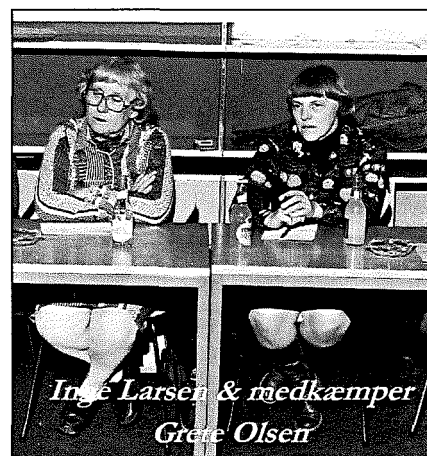
Ved den første afstemning stemte de fire kvinder og formanden for Teknisk udvalg, Jens Kristensen på Inge Larsen. Erik Davidsen og Svend Christensen fik respektive 3 og 2 stemmer. Det lignede i forlængelsen af tiden næsten et konsopgør forklædt som valgkamp. Der måtte altså en afstemning mere til.

Inge Larsen fik igen 5 stemmer, Svend Christensen fik 2 og Davidsen røg ud, og det kan undre. Han var den af de tre kandidater, som havde fået flest stemmer ved kommunalvalget og ved partiopstillingen og her i første runde, fik han flere stemmer end Svend Christensen. Udsigten til at få ham som borg-

mestercandidat har åbenbart skræmt nogle – her i sandhedens time var han mere populær i befolkningen og i partiet end i byrådsgruppen. Tredje afstemning gav igen Inge Larsen 5 stemmer. Der måtte altså en fjerde afstemning til, og den gang fik hun de attråede 6 stemmer og dermed det absolute flertal. Da afstemningen var hemmelig er det

ikke til at sige, hvem der gav Inge Larsen den afgørende 6 stemme eller motivet hertil. Tidligere på året havde Valter Paldan - der var trådt i den hjertesvækkede borgmester Aagesens sted - udtalt sin tilfredshed med at kvinderne stod stærkt i partiet. Valter Bladan kaldte Hvidovre Avis ham. Var det mon ham?

Eller var det Davidsen, som borgmesteren havde og fik det udmærket med. Vi får det aldrig at vide. Men hvorom alting er, så havde Socialdemokratiet i Hvidovre d. 23. maj 1979 fået sin første kvindelige borgmester, og ved kommunevalget i 1981 blev hun "folkevalgt" borgmester. Hendes kvindelige medkombattanter fik alle formandsposter i udvalgene.

Kvinderne i Hvidovre var kommet til magten. Davidsen fik en plads i det vigtige økonomiudvalg. Forløbet og resultatet slog Svend Christensen så meget ud, at han som en bitter mand for stedse forlod kommunalpolitik.

Hvorfor Inge Larsen?

Nu kan man spekulere på, hvorfor Inge Larsen vandt kampen om borgmesterposten. Det kan være svært at sige noget nagel- og stikfast om det. Men lad os prøve alligevel. Inge Larsen opnåede bemærkelsesværdige resultater ved både kommunevalg, valg internt i partiet og i byrådsgrup-

pen. Her må tidens fokus på kvinders ligestilling have spillet en rolle. Hertil kom kvindegruppens evne til at vende en ringere position til en bedre. Da Avedøre i 1974 skulle sammenslutes med Hvidovre blev kvinderne—lad os sige—underorienteret om sagen og kom nærmest til at fungere som stemmekvæg. Det ville de ikke finde sig i, og som plaster på såret fik de en række tillidsposter i bl.a. kommunale institutioner—poster som mændene i øvrigt ikke var særlig interesseret i. Det gav en stor berøringsflade til Hvidovres borgere og dermed til vælgerne med efterfølgende stemmemæssig gevinst. I byrådsgruppen stod kvinderne stærkt. Tre af dem var medlem af samme partifdeling og kom i kommunalbestyrelsen i 1970erne. Inge Larsen og Grethe Olsen i 1970, Hanna Jensen i 1974., og i 1979 fik de tilslutning fra Rita Sjøberg fra afdelingen i Nord. Og modsat mændene, der var splittede i magtkampen mellem Erik Davidsen og Svend Christensen, kunne de enes om kun een kandidat. Endelig var der Inge Larsen selv. Som nævnt gav formanden for Teknisk Udvalg, Jens Kristensen, hende sin stemme og begrundede det med, at hun var

mere i pagt med tiden både som kvinde og som en åben person – modsat Svend Christensen, der havde isoleret sig mere og mere gennem årene.

Kvinder i politik

Inge Larsens erobring af borgmesterposten i 1979 var usædvanlig ikke bare i Hvidovre. Ved kommunevalgene i 1974 opnåede kun 1 kvinde at blive borgmester på landsplan. Ved valgene i 1981 var antallet af kvindelige borgmestre vokset til 4 og i 1990erne udgjorde de omkring 25. Herefter stangerede væksten. I det politiske system er det generelt sådan at kvinder har lettere ved at komme i folketinget end i kommunalbestyrelser. Forskellen på valgte ligger på ca. 10 %.

Til gengæld ser det ud til at kvinder i disse år opnår et markant gennembrud i toppen af det politiske system. Herhjemme med Helle Thorning-Schmidt, Pia Kjærsgaard, Marianna Jeltved. I Sverige er der Mona Salin, i Tyskland Angela Merkel, i Frankrig og USA præsidentkandidaterne Segolene Royale og Hilary Clinton.

Inge Larsen var tidligt ude, må man sige. Kvinders ligestilling var et centralt

emne i tiden—i Hvidovre gjorde de noget ved det. Som bekendt blev Inge Larsen efterfulgt af Britta Christensen på borgmesterposten, og dermed har Hvidovre nu

haft kvindelige borgmestre i over et kvart århundrede. Set fra et ligestillings synspunkt et flot og usædvanligt resultat både på Vestegnen og i Danmark.

Inge Larsen taler ved byfest

En myte fra mellemkrigstiden

Hans Chr. Thomsen

Inspektionsbetjent E. Bai Duelund (ca.1890-1968) var en myte i Vestegnens mellemkrigstid. Bare navnet kunne dengang give enhver anstændig kriminel idiopatisk forkammerflimmer – nervøst hjerte for dem som ikke lige har diagnosticeringen present. Sådanne sagde myten, og Duelund kunne ikke være mere enig. Han var som håndhøvlet til datidens Vestegn – en John Wayne ridende i nattemørket på en sort politicykel for at indføre lov og orden i sit territorium.

Forstæderne var dengang uden dagens etablerede stabilitet. Med Duelunds beskrivelse

var der tale om: "En underlig Bastard af et degenereret Landdistrikt og en misfødt Forstadsbebyggelse", som der står i hans bog "Med Natpatruljen fra 1937, hvorfra alle citater i denne artikel stammer.

Men lad ham selv træde mytedannende ind på scenen:

Intuition

"Jeg var egentlig kommet hjem og laa og sov, for helt undvære Søvn kan man jo ikke. Klokken halv fem om Morgenen vaagnede jeg pludselig med den Tanke, at der var et eller andet i Vejen, Vejen stod endda nogenlunde tydeligt for mig. Jeg stod op og fik min Cykel fat, og fem Minutter efter at jeg var kørt hjemmefra, løb de to Starutter lige i Favnen paa

mig."(s.30)

De to starutter er indbrudstve med 52 indbrud på samvittigheden. Duelunds intuition er i særklasse. Han har så at sige en støjfri forbindelse til de kriminelle, og den fungerer upåklageligt selv

Duelund blev omtalt flere gange i den landsdækkende presse i 1930'erne. Berlingske Tidende skrev bl.a. om ham under overskriften "De natlige Forbryderes Skræk i Søndre Birk", og i underbrikken kunne man læse at han i de sidste par år havde fanget 70 forbrydere. I artiklen står der bl.a. :

"I Gaar Nat har Politibetjent Duelund i Søndre Birk igen gjort sig bemærket ved at fange to Automobiltyve, som kom kørende ad Gammel Køgevej i en Bil der var stjalet paa Frederiksberg. Hr. Duelund forfulgte dem i sin Bil og fik dem drevet ned ad en Sidevej ved Frihedsktoen, og her måtte de overgive sig, selvom de var to mod en. Den ene af dem satte sig til Modværge, men Betjent Duelund fik ham hurtigt gjort tam ved at holde sin Revolver op for Næsen af ham, og den anden, der forsøgte at flygte, blev indhentet af Politihunden, som altid følger med Duelund paa hans natlige Udflugter."

Han chef oplyser i samme artikel, at Duelund brugte sin fritid til at fange forbrydere, og at amtet har tildelt ham en særlig tjeneste "saaledes at han er paa Kontoret en Del af Tiden, men ellers foretager sine Natpatruljer tre-fire Gange om Ugen, og det er udmærkede Resultater, han har opnaaet".

I en anden artikel med overskriften "Politiets Natpatruljer", kan man læse at Duelunds chef Harpøth på et politimestermøde fik gennemført "sin geniale Idé med Afpatruljering af de øde Landeveje om Natten, Politiet maa ikke sove, naar Tyvene vaagner, siger Politimesteren". Og for egen regning mener journalisten, at "For Publikum herude i Birket er det en stor Tilfredsstillelse at vide sig saa godt beskyttet mod Forbryderene, og Beboerne paaskønner fuldt ud vort dygtige Politikorps".

Berlingske Tidende 4. september 1932

under søvnen.

Omverdenens vurdering af Duelund, stod ikke tilbage for hans egen. Som da Duelund forhørte en morder, der refererede sin svoger for at have sagt følgende: "Ham faar Duelund nok fat paa".(s.22)

Hans chef sagde i et interview til Berlingske Tidende: "Jeg fik hurtigt Øje for hans særlige Evner...han har en mærkelig Evne til at kunne se paa dem, han træffer om Natten, om de har noget paa samvittigheden".

Selv forklarede Duelund intuitionen med begreberne "følelsesinstinkt" og tankeoverføring. Man skulle næsten tro, at der var selektiv resonans i ham - Duelund var på bølgelængde med de kriminelle.

Slagfærdig

"Med Natpatrulje" foregår som myterne i et veldefineret univers med evige værdier og givne basisroller. Der er de kriminelle, og der er Duelund, og der er konflikten mellem de to. Da sejrherren altid er Duelund, kommer fortællingen ofte til at handle om variationer i måden Duelund er Duelund på, og måden de kriminelle er kriminelle på. Resultat

og grundroller er givne – variationerne i sammenstødene mellem politi og forbrydere er det ikke.

En af Duelunds talenter var som sagt hans fornemmelse for kriminalitet – her endnu et eksempel:

I 1933 var der ved juletid indbrud tre gange på Hvidovres kommunekontor. Duelund tog på sin sædvanlige natpatrulje og fandt intet mistænkeligt, men så ... ja så fik Duelund "en underlig Fornemmelse". Og ganske rigtigt. Inde på kommunekontoret fandt han tre indbrudstyre og måtte bruge sin revolver for at få dem til at overgive sig. "Ja, ja" – siger den ene – "stik de bare den i Lommen. Vi laver ikke mere. Vi hørte godt Bilen før, og da den var kørt sagde vi til hinanden: "Det var godt, det ikke var Duelund. Bare han ikke kommer forbi."(s. 118)

Men en intuition i særklasse kan ikke stå alene i politiarbejdet, på samme måde som en revolver ikke altid er det rette værktøj i en given situation. Et sted citerer han et par linier fra sin barndom:

I gamle Dage da tog Skesanten ej paa Rekrutten med Fløjelsvanten

Sådan var det også med Duelund. Fløjshansken var heller ikke hans favoritvåben. Han var ikke blot en lovens håndhæver, han var også en slagfærdig panser - "Slag og knubs har jeg fået mange af, men jeg trøster mig med, at jeg ikke skylder nogen noget videre i saa henseende".(S. 133)

Eksempel: En tyv "fik anbragt et voldsomt Kvæertag om min Hals, og jeg var ved at bukke under. For at skaffe mig lidt Pusterum stak jeg en Tommelfinger i hans ene Øje. Det hjalp" (s. 54) Eller som ved forhøret af en halvanden-armet betler: Pludselig sprang fy-

ren "op fra Sofaen, hvor jeg havde anbragt ham, og røg på mig. Han havde en mægtig Færdighed i at bruge sin halve Arm, og den slog modbydelig haardt, men det viste sig dog, at en hel Arm er bedre end en halv, og efter at vi et par Gange havde været nede for at se, om der nu ogsaa var vasket Gulv inde under Møblerne, blev han nogenlunde rolig igen".(s.131)

Duelund var nærmest spinkel af bygning men havde – som han sagde - muskler af jern og et håndgreb af stål. (s. 90) Og musklerne blev brugt flittigt her og der. Standsning af uskyldige vej-

Dambuskroen var ofte Duelunds udgangspunkt for en natpatrulje. Foto fra mellemkrigstiden

farende kunne udvikle sig til rene slagsmål, hvor der blev "rullet rundt og slåset" (s.110). I et større værtshusslagsmål fik han ene mand kantet kysen på samtlige slagsbrodre(s.26) En "muldens søn" fik næsten så hatten passede osv.

Tiden

Mellemkrigstiden var en anden tid, og det var ikke kun en Duelund, der skilte sig ud. Det gjorde kriminaliteten på Vestegnen også sammenlignet med nutiden. Hvor kan man f. eks. i dag høre om tyveri af hår fra hestehaler. Det kunne man dengang og i øvrigt helt tilbage til 1742, hvor der blev lovgivet omkring den type tyveri. I 1930'erne kunne hestehalehår sælges. Der var ikke de store penge i det - men dog penge. Duelund jagede en overgang sådan en hestehaletyv, hvis signalement udmærkede sig ved en større jordbærtud. En nat på Roskildevej stoppede han så en cyklist med en sæk, for Duelund havde det med natte-cyklister og sække. Midt i cyklistens ansigt lyste en større jordbærtud op, og Duelund spurgte naturligtvis, hvorfor manden kørte rundt med en sæk, og fik som

svar, at megen cykling gjorde, "at han undertiden blev noget om i Ryggen paa det sted, hvor den taber sit anstændige Navn, og saa hvilede han sig ved at sætte sig paa Sækken med Kludene." Kriminalstatistik har svært ved at etablere en entydig sammenhæng mellem økonomisk krise og stigning i antallet af forbrydelser. Alligevel forekommer det rimeligt at antage, at dele af Vestegns kriminalitet i mellemkrigstiden hang sammen med arbejdsløshed og økonomisk knaphed. I alt fald handlede mange lovovertrædelser om mad, som det f.eks. var tilfældet i Avedøre, hvor en gård blev lettet for 98 æg, 1 kg. smør og et stort stykke flæsk. Andre steder gik det ud over hons og ænder. Et par blev taget med en gås i bilen. At fuglen overhovedet befandt sig der, skyldtes ene og alene de to's omsorg. De var kommet til at køre gåsen over, og syntes, at det var synd, at "den skulle ligge med knækket Hals paa Vejen". Og der var andre måder at skaffe til dagen og vejen, som da en blomsterhandler hentede sine buketter ikke på Grønttorvet men på gravene på Rødovre Kirkegård. Selv kirkerne gik ikke ram fordi. Der var skillemønt i præstegårdene og altervinen kunne også drik-

kes udenfor kirketid.

I den lidt mere givtige ende var der købmandsforretningerne, hvor der både var penge og spiritus. Her skal bare nævnes et forsøg på kreativ "bogføring" i retten. Dommeren spurgte tyven, hvor småpengene i hans lomme stammede fra, og han svarede: "Jo, nu skal dommeren høre! Jeg kom cyklende forbi Brugsforeningen, da jeg fik Øje paa en Bunke Skillemønt, der laa paa Vejen. Jeg saa mig omkring for at prøve at opdage, hvor de vel kunne være kommet fra, men der var ingen i Nærheden, og overalt i de Huse, jeg kunne se, var der lukket og slukket. Saa tænkte jeg, at jeg hellere maatte tage Pengene op og aflevere dem til Politiet som Hittegods. Og ved Dommeren, hvad jeg tror? Ved Dommeren, hvor jeg tror, de Penge er kommet fra? Ved Dommeren, hvem jeg tror, der har bragt dem dér? Det havde Duelund! Bare for at lægge en Fælde for mig." (47)

Den danske mand

Duelund kom til verden omkring 1890 på det danske af de danske slotte: Kronborg. Danskheden gjalt også bed-

stefaderen, hvis baggrund var tematisk beslægtet med Pedersen-Dans nationale ikon: Den lille Hornblæser. Som Duelund skrev på de første linier i sin bog: "Selvom min Bedstefader ikke var Den lille Hornblæser, så var han dog med i Treårskrigen som lille Horn blæser".(7). Og som bedstefaderen så faderen. Han var hornblæser i 1864-krigen. Duelund selv fortsatte linien og blev som dreng hornblæser – såkaldt piber - i Livgarden. Duelund fik så at sige blæst den royale taknemmelighed ind med et hornorkester.

I 1911 blev han gardes og året efter korporal. I 1914 avancerede han til sergent og forblev sergent frem til 1918, hvor han meldte sig ud af hæren og ind i den Estiske Armé. Hvad sidstnævnte var for en størrelse, hører formodentlig ikke til særlig manges paratviden. For at gøre det kort: Armeen udgjorde et lille modstandshjørne mod den russiske revolution, som afstedkom kommunistiske angreb i Estland. De blev afværget af esterne med hjælp af et mindre antal udenlandske frivillige fra Finland, Sverige og Danmark. I 1920 blev Estland en selvstændig stat i øvrigt efter også at have afvist et tysk angreb. Duelund nåede ikke at komme i kamp,

men blev til gengæld hængt ud i hjemlige anarkistiske blade, for sin villighed for at kæmpe på de såkaldt hvides side mod de røde.

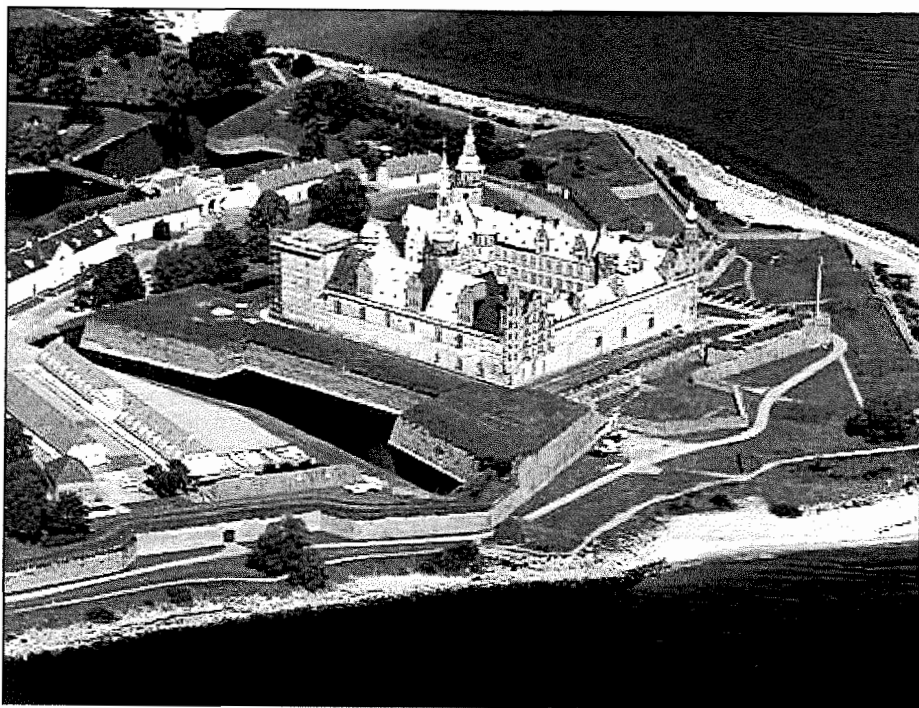
I 1920 søgte han ansættelse i politiet og blev antaget som politibetjent i Københavns Amts Søndre og Amager Birk – politikreds 3. Kredsen omfattede flere af kommunerne omkring København, herunder Vestegnen.

Hvorfor "Med Natpatruljen"?

Når man spørger til Duelunds motiv for at skrive Med Natpatruljen bliver ophavssituationen væsentlig dvs. situationen omkring bogens udgivelsen i 1937. Her er der flere ting, som falder i øjnene.

Duelund var nær de 50, da han udgav bogen. Det kunne pege på et midtvejs-

Kronborg—mere dansk kan det ikke blive

behov for status – hvem er jeg og hvad har mit liv handlet om? Har jeg gjort en forskel, og hvad med fremtiden - er der et liv før døden?

Svarene på de spørgsmål er der nogle af i bogen. Her skal bare nævnes Duelunds usædvanlige intuition. Den gjorde virkelig en forskel, hvilket han da også selv peger længe og vedholdende på i bogen.

På den anden side er det ikke typisk, at folk skriver erindringer omkring de 50 år. På en måde er "Med Natpatruljen" erindringer i utide. Men hvis behovet for status kun giver en del af forklaringen, hvad så mere?

Omkring bogens udgivelsestidspunkt i 1937 var der en stor politireform undervejs. Den kom året efter, i 1938, og Duelund var selv optaget af den i slutningen af sin bog. Reformen medførte, at det kommunale politi og rigspolitiet blev slået sammen i en landsdækkende organisation – i et rigspoliti. En tid var ved at løbe ud, en ny var på trapperne. "Med Natpatruljen" befinder sig i det skæringspunkt. Duelund havde været med fra begyndelsen i opbygningen af Søndre og Amager Birks Politi tilbage i 1920'erne, og nu ringede klokkerne for den tid.

Hans forhold til det ny var lidt vakkelvorn. På den ene side mente han som De Konservative og Venstre at den gamle ordning havde nærhedens kvaliteter – sikrede en forbindelse mellem politi og lokalbefolkning. På den anden side mente han som Socialdemokratiet, at politireformen ville sikre en mere ensartet uddannelse og kvalitet i styrken. Gamle kommunale politifolk kunne have svært ved at følge med udviklingen gennem 25 år – dog ikke Duelund selv, forstås. Om reformen skrev han: "For mig som vist for de fleste indenfor Politiet staar Enhedspolitiet nu som den store Bøjgen, der ikke er til at komme udenom." (191)

Valget at metaforen for reformen - "den store Bøjgen" – er interessant. Bøjgen er i norsk folkesagn en jætte i slangeskikkelse. Ibsen brugte figuren i Peer Gynt som personifikation af kompromismentalitet og fejhed. Duelund syntes dermed at være på kompromiskurs – det med fejheden ville dog ligge ham fjernt – og når det nu ikke kunne være anderledes, ja så anbefalede han sig med bogen.

Vægten i anbefalingen ligger først og fremmest i hans resultater og renomé

gennem de mange år men også i noget politisk. Han skriver f.eks., at han som politimand "har gavnet min Konge og mit Land – eller som man siger: Samfundet". Konge og land kommer før samfund. Forskellen er en forskel på en national-konservativ og en socialdemokratisk orientering. Og det konservative passede godt til embedsværket i politiet – og det socialdemokratiske.

Til slut er der som altid kun døden.

Den munder Med Natpatruljen ud i:

"For naar alt kommer til alt, hvad er saa Enden? En Prik med Pennen, et Smæk med Tungen, et Pust fra Lungen – eller disse fire Bogstaver: ENDE".

En myte

Politireformen af 1938 afgrænser på naturlig vis en periode indenfor Vestegnens politi gående fra 1921-38, og Duelunds bog indskriver sig i tidsrummet med erfaringer på gadeplan fra områder under forvandling. Grunden til, at han blev en myte, skal ikke alene findes i ham selv og hans usædvanlige evner – og tidstypiske brutalitet – men også i den usikkerhed, som et lokalt område under forvandling skabte hos tilflytterne. Flugten fra land til by handlede ikke

kun om nye og bedre muligheder. Den havde også ængstelse med i bagagen på vejen mod det ny liv. Hvad ville fremtiden bringe? Ville den føre en social deroute med sig eller ligefrem et moralsk forfald? Her kunne en myte som Duelund fungere som en stabiliserende faktor. Han tog sig af det moralske forfald. Med ham blev *det* rundbarberet så hatten passede.

Med disse ord skal deres redaktør ligeledes anbefale sig og lade Duelund ride tilbage i natten på sin sorte polticykel.

Avedøre Holme'

Poul Sverrild

Danmarks største og mest rationelt gennemtænkte industriområde, Avedøre Holme har i 2007 været genstand for en historisk undersøgelse, som museumsinspektør Kitt Boding-Jensen har udført for Historiens Hus. Undersøgelsen har været en nødvendig del af vores kulturarvskommuneprojekt "Kulturarv 2650".

Det er forunderligt, hvor meget, der går i glemmebogen i løbet af en enkelt generation eller to, og når historien drejer sig om

et industriområde, går det nok så hurtigt med glemslen.

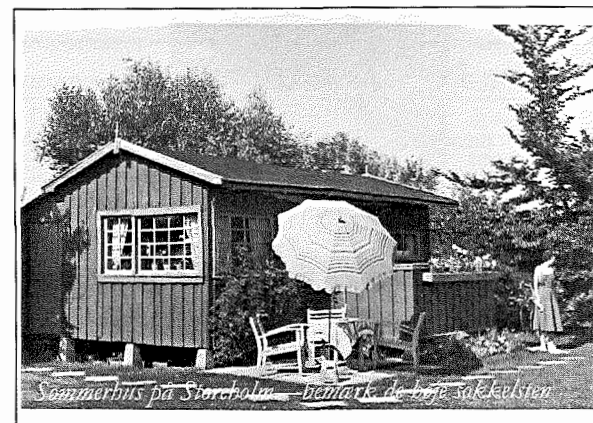
Avedøre har som industriområde 41 år på bagen, og er allerede på vej ind i en ny funktion. Derfor har det været vigtigt også at få styr på den historie og

udvikling, som lå forud for forvandlingen af den oprindelige strandsump og rørskov til industri.

Nu omtaler Kulturarvstyrelsen Avedøre Holme som et område med kulturarvsværdier, og det gør det ikke mindre væsentligt at klarlægge historien.

Alt det materiale, som nu er indsamlet,

er ved at blive redigeret, og det er planen at trykke de mange historier om Avedøre Holme som et tillæg til Hvidovre Avis i det

nye år. På den måde kommer historien også ud til dem, vi i første omgang ønsker skal møde den:

Medarbejderne på Avedøre Holmes virksomheder.

Julemarked søndag d. 9. december i Avedørelejren

Atter i år vil der være julemarked. På Alarmpladsen sættes der telte op, hvor du kan finde spændende julegaver i en af de mange boder.

Cirkusmuseet vil naturligvis også være repræsenteret, og her kan du finde plakater, tryllerekvisitter og oplevelsespakker for hele familien. Derudover kan du købe lokal prisbelønnet vin fra museets nabo vingården Nordlund, DVD'er fra en anden god samarbejdspartner Zentropa eller tøj,

smykker, raku-keramik og meget mere. I løbet af dagen vil der være underholdning for hele familien. Du vil kunne opleve cirkusartisten Gugge, der blandt andet har optrådt i Cirkus Charlie. Der vil være gratis entré og rundvisning på Cirkusmuseet og Poul Sverrild underholde med historier om Avedørelejren. Markedet slutter kl. 16. Programmet kan ses på www.historienshus.hvidovre.dk

Nyt fra formanden

Svar på ønsket om statsanerkendelse var forventet omkring primo november, men grundet det udskrevne folketingsvalg afventer sagen sin afgørelse. En væsentlig faktor for anerkendelse er befolkningens og kommunens opbakning. Under redegørelsen med arbejdet omkring Hvidovre som kulturarvskommune konstaterede Poul, at Hvidovre var et typisk tegn på industrialismens ophør. Det er derfor nødvendigt at overveje, hvad der er bevaringsværdigt fra denne epoke. I denne proces ser Historiens Hus (Kulturhistorisk enhed) sin hovedopgave som værende af formidlende art.

I det stort opslåede projekt om revitalisering af Københavns Befæstning er et af fyrtårnsprojekterne (projekter, der kan få over 25 mio. kr. i tilskud): "Historisk vandring på Vestvolden". Her lægges der op til et samarbejde mellem Brøndby, Hvidovre, Rødovre, Københavns kommuner samt Skov- og Naturstyrelsen. Hvidovre er også udpeget i gruppen af meget store projekter (10-25 mio. kr. i tilskud). Her er det Avedøre Flyveplads, der er omdrejningspunktet. e projekter og sikre den medfinansiering, som er forudsætning for de fleste projekter. Disse projekter kan formentlig politisk behandles i kommunerne 2008 og iværksættes i 2009.

Birte Gerdes træder tilbage

Efter 11 år på Lokalhistorisk Arkiv og senere i Historiens Hus har Birte ønsket at trappe ned. Med udgangen af november stopper hun som arkivsekretær for at få bedre tid til de ting, som ligger udenfor arbejdslivet.

Birte har været med i den mest dynamiske udviklingsperiode i Lokalhistorisk Arkivs tid. Fra de uinspirerende og utilstrækkelige lokaler på Medborgerhuset til de tiltalende rammer i Historiens Hus. Fra et mere traditionelt arkiv til en moderne fællesinstitution for både arkiv og museum. Det har til tider været opslidende med den konstante omstilling, men det har også været en givende proces.

Som kontaktperson for brugerne af Rytterskolen har Birte haft en bred berøringsflade med det lokalhistoriske miljø og bygningens øvrige brugerkreds, men hovedopgaverne har i de seneste år ligget på de indre linier i arkivarbejdet – det, som er forudsætning

gen for, at arkivet kan levere den viden og de serviceydelser, man med rette kan forvente. Arkivets næsten uendelige registreringsopgaver har været en hjørnesten i Birtes arbejde. Birtes omfattende lokalkendskab er ikke mindst

kommet de mange forespørgsler, som arkivet modtager, til gode. I starten kom forespørgslerne i høj grad per post og ved personligt fremmøde, men i Birtes tid på arkivet, har den teknologiske udvikling medført, at stort set alle forespørgsler kommer per mail.

Det er en bred kreds af brugere og gæster på arkivet, som kommer til at savne Birte i december måned. Men vi kan med glæde

meddele, at hele foråret 2008 vil Birte arbejde en dag om ugen i Historiens Hus, og her bliver det især forespørgsler, og brugerbetjening, hvor hun vil stille sin omfattende viden til rådighed.

Arrangementer

Omkring vores foredrag er der sket det, at Herluf Rasmussen har måttet melde fra grundet presserende arbejde omkring den 21.1.2008. Til gengæld kan der vente en interessant oplevelse i stedet, da vores tidligere borgmester Britta Christensen har lovet at komme og fortælle om begivenheder fra sin tid som borgmester.

Mandag d. 10.12. kl. 19.30

Forfatteren **Jørgen Nielsen** fortsætter sin fortælling om modstandskampen på Vestegnen. Med udgangspunkt i sin bog fortælles om de mennesker, der deltog i modstandskampen.

Mandag d. 21.1. kl. 19.30

Tidligere borgmester i Hvidovre kommune **Britta Christensen** fortæller om begivenheder fra sin tid som Førstedame i kommunen.

Mandag d. 10.3. kl.19.30

Generalforsamling

Mandag d. 14 .4. kl.19.30

Pensioneret politibetjent **Poul Fjeldgård** (den en af vores omvisere fra besøget på Politihistorisk Museum) fortæller om d. 19.9.1944, hvor politiet blev taget af tyskerne og hans egne oplevelser som KZ fange i Tyskland.

Ovenstående 4 arrangementer finder sted i Lille Friheden. Tilmeldingen finder sted på Selskabets automatiske telefonsvarer 3647 3444 senest søndag inden mødet.

Tirsdag d. 6.5

Udflugt til **Gavnø Slot** og **Holmegård Glasmuseum**

Best. for Hvidovre Lokalhistoriske Selskab 2006/07

Formand: Ole Asbjørn Petersen
Grenhusene 53
tlf. 3649 5785
e-mail: 5002701@bredalsparken.dk

Næstformand: Benny Riisager
Østre Kvartergade 11.st.tv.
tlf. 3678 2968
e-mail: bennyriisager@av2.dk

Kasserer: Ejvind Jensen
Paris Boulevard 22
tlf. 3649 2885
e-mail: brund.jensen@privat.dk

Sekretær: Dan Olsen
Spurvehøjvej 17.st.tv.
tlf. 3678 8642
e-mail: davao@tdcadsl.dk

Best.medl. Jette Randal-Lund
Østre Kvartergade 9 st.th.
tlf. 3649 0659
e-mail: jrl@av2.dk

KB-medl.: Alan Fredskov
Svendebjergvej 1A,1mf.
tlf. 3649 9606
e-mail: afe@hvidovre.dk

KB-medl.: Kim Østerberg
Bødkerporten 7
tlf. 3649 6804
e-mail: kfb@hvidovre.dk

1. suppl.: Vagn Bacher
Hvidovregade 31B, 1.tv.
tlf. 3648 1434
e-mail: dhanggaard@mobilixnet.dk

2. suppl.: Lars Bo-Henriksen
Hvidovrevej 402
tlf. 3678 4869
e-mail: larsbo@sport.dk

Revisor: Jens Chr. Nielsen
Kløverprisvej 26
tlf. 3675 1386

Rev. suppl.: Inge Larsen
Berners Vænge 7.2.tv.
tlf. 3678 4736

Forretningsudvalg
Ole Asbjørn Petersen, Benny Riisager,
Ejvind Jensen

Arrangementsudvalg
Ole Asbjørn Petersen, Vagn Bacher,
Ejvind Jensen, Poul Sverrild

Pr. og hjemmesiden
Benny Riisager, Lars Bo Henriksen
Dan Olsen

Lokalhistorisk/kulturistudvalg
Benny Riisager, Jette Randal-Lund,
Lars Bo Henriksen

Bladredaktion
Hans Chr. Thomsen (Adresse: Kløverprisvej 7,
tlf. 3675 9947, e-mail: hctka@mail.dk), Per E.
Hansen, Jette Randal-Lund, Poul Sverrild

Leder af Historiens Hus
Poul Sverrild deltager i bestyrelsesmøderne
og i udvalgsarbejder efter nærmere aftale

Bärte Gerdes